Приложение № 2

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НАПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА „ФРИЗЬОРСТВО“

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
3.	Айнур Юсуф Генч, учител практическо обучение в Професионална гимназия по текстил и моден дизайн – Варна (електронна поща)	1. По т. 1, в частта си 1.2, касаещ здравословното състояние на кандидатите за професията „Фризьорство“ да се вземе под внимание състоянието на деца и ученици, при които съществува риск от самонараняване и/или нараняване на други лица при работа с режещи инструменти и опасни химически препарати, без оглед на това, че може ученикът да е на индивидуален план, ако е със СОП, находящи се в едно и също помещение;	Не се приема	Наредбата не урежда организацията на учебния процес и приобщаващото образование и правото на достъп до образование на ученици със специални образователни потребности (СОП). Оценката на здравословното състояние (т. 1.2) се доказва с документ, удостоверяващ, че обучението по съответната професия не е противопоказно за здравословно състояние на обучаемия.
		2. В т. 3, касаещ ЕРУ 12, в частта си РУ12.5 – „Изпълнява процедури, свързани с грижа за косата“, отнасящ се за II степен са неприложими критериите за оценяване на ЕРУ 12 в Част по практика на професията, защото критериите касаят обучение в 12 клас. А по отношение на ЕРУ 13, в частта си РУ – 13.2 приемам с особено мнение, изразявайки становище, ще е подходящ за IV степен на професионална квалификация.	Не се приема	ЕРУ 12 и съответно РУ 12.5 са част от подготовката за трета степен на професионална квалификация**,** а не за втора, поради което критериите за оценяване са напълно приложими. По отношение на забележката за ЕРУ 13 и РУ 13.2 – единицата е правилно разположена в третата степен**.**
4.	Становище от Асоциация на естетичните дерматолози в България	Предложение №1: Употреба на израза „медицински специалисти“ В т. 2.1, 2.2 и 16.3 от проекта на ДОС е посочено, че фризьорът „при необходимост насочва клиента към медицински специалист“. Считаме,	Приема се	

	(електронна поща и до МОН през системата за документооборота EVENTIS R7)	че тази формулировка е твърде широка и може да доведе до неправилни интерпретации. Съгласно действащата Наредба № Н-4 от 3 октомври 2025 г. за утвърждаване на медицински стандарт „Кожни и венерически болести“ - раздел първи, т. 1. Специалността се дефинира като: „ (…) занимаваща се с диагностика, консервативно и оперативно лечение на кожно-венерическите заболявания, корекция на редица вродени и придобити дефекти по кожата, кожните придатъци и видимите лигавици при деца и възрастни, както и промени в повърхностните и дълбоки структури на кожата в резултат на процесите на стареене.“ Косата е именно кожен придатък. Състоянията на косъма и скалпа попадат в областта на компетентност единствено на лекарите-специалисти по кожни и венерически болести (КВБ). Отделно от това, в рамките на първичната медицинска помощ, първото ниво на медицинска оценка и насочване е компетентността на лекаря по обща медицина, който при необходимост насочва пациента към лекар-специалист по КВБ. Следователно, понятието „медицински специалист“ в сегашния си вид е прекалено общо и може да се тълкува като включващо всякакъв вид специалисти нямащи отношение или дори правоспособност (ако не са лекари) за диагностициране на състояния на кожа и скалп. Това би било в противоречие както със здравното законодателство, така и със стандартите за медицинска практика. Затова предлагаме текстът във всички подобни разпоредби да бъде прецизиран, като се замени с: „...насочва клиента към лекар специалист по кожни и венерически болести или към лекар по обща медицина.“		
		Предложение №2: Необходимост от въвеждане на основни знания за здравословни състояния на скалпа и косата още във II степен на професионална квалификация При преглед на съдържанието на ЕРУ за различните степени на професионална квалификация впечатление ни прави, че знанията, свързани със здравословни състояния на скалпа и косата, са разпределени неравномерно и често се появяват едва на ниво IV СПК. Това е проблематично по няколко причини: Първо, лице, придобило II степен на професионална квалификация, има право да упражнява професията и да извършва услуги върху клиенти самостоятелно без да бъде наставляван от лице с по-висока квалификация. Следователно именно това ниво е първото, при което фризьорът влиза в реална, ежедневна среща с: пърхот, себорея, сух скалп, алопеции, атопични и контактни дерматити на скалпа, гъбични инфекции, следствия от увреждащи терапии и/или други видими отклонения, които изискват оценка от лекар. Следва да има знанията да	Приема се	

разпознава кога не трябва да обработва скалпа и косата и да откаже на клиента като го препрати към лекар.
Второ, тези базови знания са част от безопасната практика. Невъзможно е фризьор да работи безопасно, ако няма елементарна способност да разпознае, че състоянието не е козметично, а потенциално медицинско.
Трето, настоящият проект поставя по-сложни знания и компетентности (напр. в ЕРУ 16 – иновации, технологии, проблеми със скалпа) чак в IV степен, което предполага, че едва преподавателите, а не практикуващите вече фризьори, трябва да ги познават. Това не съответства на логиката на професионалната практика.
Във II степен следва да бъдат включени именно базисните знания от дерматологията, а в III и IV степен – надграждащите:

- II степен – основни здравословни състояния на скалпа и косата, хигиенни рискове, разпознаване на алармиращи симптоми, безопасност при контакт с увредена кожа.
- III степен – по-задълбочени знания за химически увреждания, изтъняване, реакции към продукти, последствия от неправилни техники.
- IV степен – по-сложни или редки случаи.

Тъй като проектът на ДОС вече включва анатомия и структура на кожата и косъма на ниво II степен, това е ясен индикатор, че МОН счита, че обучаемият на това ниво трябва да бъде подготвен да разбира биологичната основа на практиката. Следователно е логично и последователно към тази основа да се добавят и елементарните здравословни състояния, както и състоянието на скалпа, които се срещат ежедневно в работата на фризьора
Ако такива знания не бъдат включени на ниво II степен, се създава риск фризьорите да работят без способност да различават нормално от патологично състояние; да се извършват действия върху увредена кожа или активни дерматологични процеси; да се пропускат ситуации, изискващи незабавна лекарска намеса; да се нарушава безопасността на потребителите.
Ако тези знания останат само в III и/или IV степен, тогава следва да бъде преразгледана възможността за самостоятелна работа на II степен, така че то да отразява съответната ограничена отговорност.
Считаме, че тази част от образователната подготовка следва да бъде преподавана единствено от лекари-специалисти по кожни и венерически болести, тъй като само те могат да разграничат медицинско от немедицинско състояние, имат компетентност да посочат кога е безопасно или противопоказно да се извърши процедура, могат да обучат правилното разпознаване и насочване.

		Предложение № 3. Допълване на ЕРУ 7 – Колористика, боядисване и обезцветяване Въпреки детайлното описание на техниките, химичните процеси и изискванията за безопасност при работа с оцветители и обезцветители, липсва ключов елемент – познаването на нормативната рамка за козметичните продукти в Европейския съюз, най-вече Регламент (ЕС) № 1223/2009 относно козметичните продукти, който касае забранените и ограничени съставки, специфични категории вещества (напр. амини, пероксиди, химикали с окислителен потенциал); изискванията към етикетирането, предупредителни фрази, пиктограми, условия на употреба; понятия като отговорно лице, safety assessment, нежелани реакции и др. Не се запознават със задълженията на професионалистите по чл. 23 от Регламента и българското законодателство за сигнализиране при сериозни нежелани реакции и съответния за това ред (към МЗ и РЗИ). Инцидентите не трябва да се игнорират. Обучаващите се трябва да се запознават какво представлява нежелана реакция, кога тя е сериозна, към кого се подава сигнал и какво минимално трябва да съдържа той. Фризьорите ежедневно работят с вещества, които имат химични реакции и могат да предизвикат алергии, дерматити, изгаряния, сенсибилизация. Има реална опасност да съдържат съставки с регулаторни ограничения (PPD, PTD, амоняк, пероксиди и др.). Въпреки това ДОС не изисква задължително обучение за разчитане на съставки, разпознаване на високорискови химични агенти, оценка на противопоказанията, според видимото здравословно състояние на клиента. Добре е да се включат и знания за подходящи реакции при леки алергични прояви и алгоритъм за действие при сериозна реакция (напр. оток, уртикария), задължителното насочване към лекар-дерматолог и документиране на инциденти.	Приема се частично	Предложението се приема частично. В рамките на ЕРУ 7 се добавят базови знания и умения за разчитане на етикетиране, предупредителни фрази и изисквания за безопасна употреба на професионални козметични продукти, в съответствие с приложимата европейска и национална нормативна уредба. Добавките са ограничени до нивото, допустимо в ДОС и свързано с безопасната работа на фризьора, без включване на теми извън професионалния обхват (напр. процедури по докладване, регулаторни задължения или оценка на безопасност).
		Предложение № 4: Изясняване и уточняване на понятията „технологии“ и „апарати“/“апаратура“ Термините „технологии“ и „апарати“ са използвани в изключително абстрактно – не са дефинирани, изредени и/или с описани предназначения. Това създава няколко съществени проблема: В професионалната практика на фризьорството се използват: инструменти (ножици, бръснач, гребени, клипсове), уреди (машинки, сешоари, преси, маши), оборудване (мивки, столове, лампи), спомагателни устройства (дифузери, дозатори). Терминът „технологии“ обаче предполага по-високо ниво на техническо сложност, което в	Приема се	

		контекста на други професии (напр. козметика) означава апарати. Ако става въпрос за апаратура, с която се предоставят козметични услуги, то в контекста на фризьорството такива устройства не следва да са част от ДОС, тъй като не са регламентирана професионална практика. Терминът „технологии“ в ЕРУ 12 е твърде широк, необоснован, отварящ възможност за неправилни интерпретации, създаващ риск обучаващи да включват апаратура, която не е предназначена за фризьорска употреба. Следва да се прецизира и конкретизира. Същото важи и за понятието „апарати“, „апаратура“. В т. 2.2., описваща ниво III се казва: „Работи с апаратура, свързана с третиране и диагностика на косата и скалпа“, а в т. 2.3.: „В същото време, инструкторът поддържа и прилага високо равнище на професионална практика – познава и използва нови технологии, съвременни продукти и апарати (…)“. Още по-конкретно в РУ 12.2. срещу „Знания“ е записано: „Описва принципа на работа и предназначението на различни видове апарати (инфрачервени лампи, ултразвук и др.)“. Освен в т. 5.3., касаеща оборудването на учебните бази, в останалите текстове из проекта се посочват „апарати“ като примерно изброяване. Считаме горното за проблематично, защото използваната апаратура е недефинирана, не е изредена и употребата ѝ е неуточнена. Това означава, че не може да се прецени дали с нея може да се извършват други козметични или медицински дейности, за да се ограничи техния обхват. Такава апаратура би използвала преформирани физични фактори (напр. светлинна енергия, радиочестоти – RF, ултразвук) за повлияване на скалпа и косата, поради което е редно да се посочи изрично, изброи изчерпателно, дефинира чрез конкретни технически параметри (напр. мощност, честота, енергия, дължина на вълната, амплитуда или др.), за да се отграничат и да се избегнат възможни здравни рискове.		
		Предложение № 5: Преосмисляне позицията на РУ 16.3 и премахване на медицинската терминология и смисъл РУ 16.3 съдържа едни от най-проблемните формулировки в целия проект на ДОС, тъй като въвежда понятия и дейности, които принадлежат на медицинската професия, а не на фризьорската: Понятието „Трихология“ не е регламентирано в България (няма подобна отделна медицинска специалност) и е част от медицинската наука като научна дисциплина, възникнала като междудисциплинарен раздел. Лекарите-специалисти, практикуващи „трихология“ (в действителност специализирани дейности на лекарите по кожни и венерически болести съгл. по-горе посочения медицински стандарт) се занимават с оценка на здравословни състояния на косъма, заболявания на скалпа, алопеции и	Приема се	

		други форми на косопад, изтъняване, счупване и структурни аномалии на косъма, възпалителни, инфекциозни и имунологични процеси по кожата на главата. Като продукти и терапевтични процедури се използват стволови клетки, мезотерапии, микронидлинг, криотерапии, PLR, carboxy терапия и др. под. Следователно използването на понятието „трихология“ в държавен образователен стандарт за фризьори е медицински некоректно, нормативно необосновано, подвеждащо и създаващо впечатление за медицинска компетентност, която фризьорите не притежават и нямат право да упражняват. Обръщаме внимание, че бъдещи удостоверения, които се издават с посочено в тях съдържание като „трихология“ би могло да бъде предпоставка за въвеждане в заблуждение и самите потребители. „Прилага познания по трихология в практиката“ (РУ 16.3) в действителност са познания по дерматология. „Познава основи на трихологичната диагностика“ в „Знания“ (пак РУ 16.3) е възможно, но не може да бъде практически изпълнено, тъй като диагностиката на коса и скалп е медицинска дейност, съотв. единствената полезност е общото разпознаване на състояния, изискващи от фризьора-професионалист да препрати клиента към лекар, но защо това се оставя за ниво IV? Не може диагностика да бъде надграждащо в степен обучение по професията. „Оценява състоянието на скалпа и косата чрез визуален и тактилен преглед“ (РУ 16.3 в „Умения“) отново засяга медицинска дейност, защото за „оценяването“ е необходим обективен оглед на кожата и косата, палпация, дерматоскопия или трихоскоп, диагностика. Фризьор няма право да извършва преглед, нито визуален, нито тактилен, особено когато се намеква за оценка на здравословно състояние. Цялата формулировка следва да бъде променена. „Подбира продукти и терапии според трихологичното състояние“ (РУ 16.3) използва „терапия“ - медицински термин, означаващ метод за лечение. Използването на „терапия за скалп“, „терапия за коса“, „терапевтична процедура“ е некоректно и създава неправомерно впечатление за лечебна функция. Коректните термини при фризьорска дейност са „процедура“, „грижа“, „козметична обработка“, „козметично приложение на продукт“. Предлагаме ЕРУ 16.3 да бъде изцяло преформулирано, като се премахнат термините „трихология“, „преглед“, „терапия“ и се заменят с описания на конкретни немедицински свързани умения в рамките на фризьорската дейности както и да се въведе задължително насочване към лекар-специалист по КВБ (не „медицински специалист“) при наблюдение на отклонения. Примерни формулировки:		

		Знания: Настоящите отпадат и се заменят от: „Описва структурата и функциите на скалпа и косата. Разпознава видими отклонения в състоянието им, които могат да представляват здравословен проблем като при нужда насочва клиента към лекар специалист по кожни и венерически болести.“ Умения: Настоящите отпадат и се заменят от: „Подбира, предлага и съветва козметични продукти и процедури, предназначени за фризьорска употреба.“ Компетентности: Промяна от „Осигурява информирана, отговорна и безопасна грижа чрез прилагане на знания по трихология в практиката“ на „Осигурява информирана, отговорна и безопасна грижа чрез прилагане на знания за скалпа и косата в практиката“.		
5.	**Становище от Център за професионално обучение „Релакс“, гр. Сливен (електронна поща)**	С цел да се даде яснота за професионалната реализация на завършилите обучения по тази специалност, както е включено в редица ДОС по професиите, е редно да се добави изречението: **„Придобилите степен на професионална квалификация по професията имат възможност за професионална реализация, отговаряща на изискванията за заемане на длъжност или самостоятелна практика, съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България, европейски, национални и международни стандарти.“**	Не се приема	Съдържанието на Държавните образователни стандарти по професиите от Списъка на професиите за професионално образование и обучението, утвърден със Заповед № РД09-2230/09.08.2024 г. на министъра на образованието и науката е регламентирано в чл. 13а от ЗПОО. Добавянето на изречение като „Придобилите степен на професионална квалификация имат възможност за професионална реализация…“ би се интерпретирало като гаранция за трудова заетост или самостоятелна практика, което не е предмет на тази наредба. Съгласно чл. 50, ал. 2, т. 6 от ЗПОО, НАПОО публикува на интернет страницата си информация за длъжностите по НКПД, които могат да се заемат с придобитата професионална квалификация, с цел

				осигуряване на прозрачност и актуалност на данните за професионалната реализация.
		За да се конкретизират дейностите при обучение по част от професия е редно да се добави изречението: **„Лице, което е придобило квалификация по част от професията, следва да упражнява единствено дейностите, свързани със съдържанието на професионалното обучение.“**	Приема се	
		В частта за придобиване на квалификация **за част от професия от 2-ра СПК** е редно **да се включат /добавят**/ и възможностите за самостоятелно обучение на ЕРУ 5 и ЕРУ 7. Същите са в частта на 2-ра СПК, съгласно Проекта на ДОС по професията „Фризьорство“. **ЕРУ 1,** **ЕРУ 3,** **ЕРУ 4,** **ЕРУ 5,** **ЕРУ 10** **ЕРУ 1,** **ЕРУ 3,** **ЕРУ 4,** **ЕРУ 7,** **ЕРУ 10**	Приема се частично	Добавени са предложените комбинации, които не включват ЕРУ 1
		В частта за придобиване на квалификация **за част от професия от 3-та СПК** е редно да се включат и възможностите за самостоятелно обучение **само** на ЕРУ 11 и ЕРУ12, като се включи и ЕРУ 13. Същите са в частта на 3-та СПК, съгласно Проекта на ДОС по професията „Фризьорство“. Предлагаме следната конфигурация: **ЕРУ 1, ЕРУ 3,** **ЕРУ 4, ЕРУ 10** **ЕРУ 11, ЕРУ 13** **ЕРУ 1, ЕРУ 3,** **ЕРУ 4, ЕРУ 10** **ЕРУ 12, ЕРУ 13**	Приема се частично	Добавени са предложените комбинации, които не включват ЕРУ 1
		По учебна и производствена практика на професията от предмети на специфичната професионална подготовка, за които е налице **код по НКПД** в обхвата на професията могат да преподават и лица, придобили	Не се приема	Предложението е неясно формулирано. Визира се тъждество между учебен предмет

		квалификация по част от професия и доказан професионален опит не по-малко от 5 години по професията. **Мотиви:** В обхвата на професията „Фризьорство“ е професията „Бръснар“. Същата е с **код по НКПД 5141-2002** и е в частта на втората степен. На широк дебат обсъждан в бранша сред бръснарите се поставя недоволството в изискването за придобита пълна втора или трета степен на професионална квалификация, за да имат възможността за преподавателска дейност и да предадат знанията и уменията си по тази древна професия ‚Бръснарство“, професия, която е специализирана единствено в мъжките визии. Бръснарите не правят дамски визии и специфичните за тях разкрасителни услуги.		от специфичната професионално подготовка и длъжност по НКПД. Възможността да преподават лица без висше образование и без придобита професионална квалификация „учител“, ако са придобили съответната професионална квалификация при условията и по реда на Закона за професионалното образование и обучение е въведена само по изключение за учебен предмет или модул от професионалната подготовка, за който няма съответно професионално направление в Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления. Няма нормативно основание за разширяване обхвата на вече регламентираното изключение чрез въвеждане на изискване към обучаващите да притежават квалификация само по част от професия. Преподавателската компетентност в системата на професионалното образование и обучение се определя не от конкретния сегмент на пазара на труда, в който специалистът работи, а от придобитата професионална квалификация.